

verschenen in

AFTER PARIS - 13.11.15 : CONFLITS, EXODES, ATTENTATS. NOTES ET ANALYSES DE CHERCHEURS DU MONDE ENTIER,

par Collectif sous la direction de Pierre Musso. Paris : Editions Manucius, 2016. pp. 110-113

onder de titel

DES CONFLITS ARMÉS À LA COMPÉTITION DANS LA CRÉATION DE PAIX ET DE PROGRÈS : UN PROJET DE GESTION MÉMÉTIQUE

Van gewapende conflicten naar competitie in het creëren van vrede en vooruitgang: een memetisch managementproject

Jan E.M. Houben, EPHE - PSL -- Paris

OP DIT MOMENT zijn we getuige van diepe, snelle en ongekende maatschappelijke transformaties, soms gepaard gaande met geweld, soms zonder geweld, recentelijk ook weer in Europa en een groot gebied rond de Middellandse Zee. Het blijkt dat het succes van een transformatie van de moderne samenleving, die reeds veel van de starheid verloren heeft die ze vijftig jaar of een eeuw geleden nog had, niet bepaald wordt door het geweld op zich, maar door factoren zoals de mate en intensiteit van deelname in de betrokken gemeenschap.

WE ZIEN DAN OOK DAT NIET ZOZEER GEWAPENDE strategieën maar juist geweldloos verzet de actieve deelname van het grootste deel van een samenleving vereist.¹ De overtuiging dat een staat of een revolutionaire groep met geweld en brute kracht een betere samenleving tot stand kan brengen, nog verdedigd in de negentiende en vroege twintigste eeuw,² is gebleken nauwelijks minder onvergeeflijk naïef te zijn dan met een hamer op een stapel planken slaan in de hoop dat een stoel zal ontstaan.

Om een al te “heftige” (en gewelddadige) maatschappelijke transformatie te voorkomen die in het proces juist diegenen dreigt te vernietigen voor wie de transformatie bedoeld is, zijn er, net als in de chemie en in de biochemie, katalysatoren nodig die de transformatie vergemakkelijken en zorgen voor een maximale deelname van de betrokken eenheden – katalysatoren zoals grote, goed georganiseerde festivals,³ ceremonies en staatsrituelen, mooie concerten, en het hier voorgestelde, tweevoudig memetische project.

¹ Dudouet & Clark 2009, blz. 9: “we kunnen zeggen dat geweldloos verzet meer activiteit vereist van een groter deel van de bevolking dan gewapende strategieën.”

² Bijv. door Georges Sorel geciteerd in Houben & v Kooij 1999, p. 2.

³ Bennet et al. 2014.

VOLGENS VERSCHILLENDE religieuze tradities, kan een gemeenschap calamiteiten en rampen voorkomen of eraan ontsnappen als een beperkt aantal mensen in deze gemeenschap een rechtvaardig of spiritueel leven leidt. Volgens de monniken van een klooster in Nederland waar ik enkele dagen op bezoek was in de jaren '80, droegen hun gebeden en religieuze leven bij aan de welvaart en vooruitgang van de regio en het land. Volgens het boek Genesis 18, wilde God de steden Sodom en Gomorra vernietigen, vanwege het grote “geroep” over hun ernstige “zonde”. Op verzoek van Abraham is God toch bereid de twee steden te sparen, om niet de “rechtvaardige” mensen te doden samen met de “schuldigen”, als hij vijftig “rechtvaardige” mensen kan vinden, zelfs als hij er maar tien kan vinden.

Een kanonieke tekst van het boeddhisme, de Mahāparinibbānasutta, vertelt dat Ajātasattu, koning van het machtige rijk van Magadha, zijn minister naar de Boeddha stuurde om hem te raadplegen over de kans van slagen van een aanval op de Confederatie van de Vajji – een buurland met een republiekachtige bestuursvorm. De Boeddha verklaarde dat de Vajji, zolang ze voldoen aan bepaalde voorwaarden, succesvol zullen zijn: als zij regelmatig bijeenkomen en in alle rust weer uit elkaar gaan om hun zaken te regelen; als ze respect tonen voor hun ouderen en het de moeite waard vinden naar hen te luisteren; als ze zich onthouden van het ontvoeren van vrouwen en meisjes, en monniken beschermen.

Een oude tekst van een van de klassieke Indiase denksystemen, het Yogasūtra, voorspelt een tastbaar effect als een beoefenaar van Yoga diepgaand geweldloos is in zijn geest, in zijn woorden en zijn daden: vijandschap neemt af in zijn omgeving. De Indiase epen en klassieke literaire werken beschrijven kluisenarijen van grote wijzen waar zelfs de vijandschap tussen de wilde dieren is verdwenen.⁴

DEZE TRADITIES van vrede creëren (1) verdienen het om te worden bestudeerd vanuit een evolutionair, memetisch perspectief; (2) als ze nog ergens beoefend worden moeten ze worden vergemakkelijkt en aangemoedigd door middel van bonussen en nationale en internationale prijzen; (3) de beoefening moet worden bestudeerd vanuit het oogpunt van psychologische en sociologische principes die er aan ten grondslag zouden kunnen liggen; (4) een plan voor memetisch management⁵ van de bruikbare memetische elementen kan vervolgens worden geformuleerd, (5) om een COMPETITIEF MOMENTUM te genereren dat bijdraagt aan de VREDE en vooruitgang van alle betrokken landen.

⁴ Houben 1999: 141.

⁵ Whitty 2005.

VERWIJZINGEN

- Bennet, Andy, Jody Taylor and Ian Woodward. 2014. *The Festivalization of Culture*. Farnham: Ashgate.
- Dudouet, Véronique et Howard Clark. 2009. *Nonviolent civic action in support of human rights and democracy*. Brussels : European Parliament. Study available on the Internet at www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies.do?language=EN
- Houben, Jan E.M. 1999. "To kill or not to kill the sacrificial animal (*yajña-paśu*)? Arguments and perspectives in Brahminical ethical philosophy." In : Houben & van Kooij 1999 : 105-183. Leiden: E.J. Brill.
- Houben, Jan E.M. and K.R. van Kooij (ed.). 1999. *Violence Denied: Violence, Non-Violence and the Rationalization of Violence in South Asian Cultural History*. Leiden: E.J. Brill.
- Whitty, Stephen Jonathan. 2005. "A Memetic Paradigm of Project Management." *International Journal of Project Management* (2005) 23 (8) : 575-583.